

DISCURSUL CA PROBĂ DE EVALUARE ORALĂ

Elena SOROCEAN, profesor de limba și literatura română, grad did. I,

Centrul de Excelență în Construcții, Chișinău

Rezumat. *Evaluarea este un proces permanent, o dimensiune esențială a procesului educațional și o practică eficientă în școală. Ea are rolul de a consolida învățarea, de a modela capacitatea elevilor de a memora și de a aplica materialul însușit în contexte diferite. Prin intermediul evaluării, cadrul didactic culege roadele muncii sale, se poate autoevalua, determinând punctele forte și punctele slabe ale eforturilor depuse în tipul predării – învățării. În procesul de evaluare a competențelor de comunicare, evaluarea orală nu poate fi ocolită. În acest sens, menirea dascălului este relevantă în formarea capacității elevului de a construi și rosti un discurs, de a se încadra în discuții. Pentru estimarea performanței în prezentarea orală a unui subiect, este recomandabil aplicarea unor criterii, materializate în indicatori și descriptori.*

Abstract. *Evaluation is a continuous process, an essential dimension of the educational process and an efficient practice in school. It has the primary role to strengthen the learning process, modeling the capacity of the students to memorize things and to apply them in different contexts. Through evaluation the teachers can determine the strengths and weaknesses of his teaching process. Oral evaluation can not be neglected in assessing the communicative skill. In this regard, the role of the teacher is extremely important in order to help the students to develop speaking skills and maintain a discourse. For this the teacher needs to select specific criteria and descriptors.*

Cuvinte-cheie: *evaluare, discurs, descriptori.*

Keywords: *evaluation, discourse, descriptors.*

Introducere

În ultimii ani, societatea contemporană este preocupată de noi tendințe în diverse domenii, unul din ele fiind marketingul. Tinerii, preocupați de această activitate, sunt dornici să obțină succes pe piața muncii. Interesul lor este axat pe formarea capacității de a vorbi în public, convinși fiind că diferența dintre succes și insucces este făcută, de multe ori, de capacitatea și puterea de convingere pe care o are o persoană. De aceea, școala își propune drept scop să pregătească elevul pentru viața de dincolo de pereții ei, formându-i capacitatea de a construi și rosti un discurs și de a se încadra în discuții.

Discursul, conform definiției din DEX, „este expunere oratorică în fața unui auditoriu pe o temă politică, morală etc.; cuvântare; expresie verbală a gândirii; disertație, tratare a unui subiect de natură științifică sau literară”.

Ilustrul filozof roman Seneca menționa că: „*Discursul este oglinda rațiunii*”. De aici rezultă că vorbirea corectă, coerentă, clară, explicită și elocventă rămân elemente cheie în devenirea personalității. Orele de limbă și literatură română sunt indispensabile în acest sens, elevii fiind invitați la succes prin arta discursului în cadrul unității de învățare nr. 1 „*Personalitatea vorbitorului de limba română*”, dezvoltând competența „*Racordarea discursului la diverse situații de comunicare personală și publică, dovedind atitudine constructivă și bunăvoință*”.

Variatele discursuri, alocuțiuni, susținerea referatelor, a interviurilor etc., necesită o estimare riguroasă, iar evaluarea lor la „ochi” nu are credibilitate în contextul actual: atât profesorul, cât și elevii trebuie să știe, înainte de aplicarea probei de evaluare, care sunt criteriile, indicatorii și descriptorii. Constantin Postelnicu consideră că: „obiectivitatea constituie temelul prestigiului și autorității profesionale a cadrului didactic, cultivă încrederea elevilor în profesor și posibilitățile lor intelectuale, contribuie la formarea capacității de autoevaluare. Cu cât evaluarea va fi mai puțin influențată de factori arbitrari, subiectivi, cu atât ea se va transforma ușor într-un mijloc stimulator, dinamizator pentru elevi, va dobândi o mai profundă semnificație educativă” [2].

Nivelul la care trebuie să ajungă prezentarea pregătită de un elev implică anumite tehnici de acumulare și structurare a ideilor, de construire a textului meditativ sau reflexiv (elevii riscă să scrie, în lipsa acestor deprinderi, mai mult sub impactul impresiei decât al rațiunii). Uzul conștientizat al unor tehnici de producere a discursului, alegerea unui debut și formularea unei încheieri sunt inerente exersării. Totodată, pentru ca elaborarea discursului să fie creativă, iar prezentarea propriu-zisă – interesantă clasei, profesorul ar trebuie să propună pentru discuție subiecte inedite, interesante și incitante (pare lipsit de sens ca 25-30 de persoane să scrie referate la același subiect și să le prezinte.)

Oricum, o lecție la care doar se audiază referate sau o secvență de lecție în care cineva își prezintă comunicarea nu trebuie gândită ca o relaxare pentru ceilalți. Elevul trebuie orientat spre acel nivel de pregătire care îi permite a se detașa de text, a vorbi relativ liber, susținând contactul cu publicul, iar dacă este doar în rol de spectator, să posede competența de a asculta, de a fi cointerestat de cele auzite, implicându-se în discuție prin oferirea întrebărilor, prin analiză și interpretare a informației audiate.

O importanță majoră o are și atmosfera din clasă, relațiile profesor-elev, elev-elev, deoarece ironiile colegilor sau evaluarea dură a profesorului îl pot inhiba pe elevul care luptă să-și controleze emoțiile. Este necesar crearea *ethosului*, care, după Aristotel, înseamnă credibilitatea vorbitorului, datorită modului în care audiența percepe inteligența, cunoștințele, sinceritatea celui care face prezentarea. Corelarea acestuia cu *pathosul* (apelarea la emoții prin gesturi, intonație, exprimări afective) și cu *logosul* (raționamente, dovezi, limbaj persuasiv), vor întregi imaginea discursului.

De asemenea, înainte de a propune teme, a stabili termenul și modul de prezentare, profesorul ar trebui să-i ghideze pe elevi în acumularea informației, sistematizarea ei și chiar în strategia de scriere a unui discurs, a unui referat. Le va atrage atenția asupra unui moment esențial și anume la structurarea informației în referat, varierea în interior, prezentarea exemplurilor concludente. Elevii vor fi informați că ceea ce va fi evaluat va ține, totodată, și de abilitățile de prezentare: cum se citește (de la corectitudine la intonație, volum etc.), elementele nonverbale ale prezentării, ținuta. Pentru eficientizare procesului comunicativ, profesorul are nevoie să-și dezvolte un sistem de înregistrare a observațiilor și de notare a factorilor care afectează exprimarea orală.

Metode și Materiale

Activitățile pe care le organizez în cadrul lecțiilor de limba și literatura română permit elevilor să joace pe rând roluri, în care trebuie să-și demonstreze aptitudinile oratorice, să fie cât mai convingători, să-și argumenteze poziția, dând dovadă de toleranță, onestitate și cumpătate. În vederea însușirii noțiunilor privitoare la componentele comunicării, utilizez diverse metode și tehnici de evaluare orală, mijloace centrate pe elev:

- discursul multimodal, joc de rol, dezbateră literară, jurnalul de lectură;
- proiect individual/de grup, portofoliu, Power Point (Prezi, Canva), publicații de tip colaje, gazete, suporturi, reviste;
- lucrări grafice ce presupun desene, postere, ilustrații etc.

Prioritară în aplicarea metodelor/tehnicilor de evaluare va fi funcția motivațională a acestora. Pentru a forma motivarea elevilor, țin cont de factorii ce contribuie la creșterea motivației: lauda, aplauze, conversația euristică etc. Astfel, încerc să stimulez interesul elevilor de a învăța, de a-și forma spiritul creativ al cititorului și al vorbitorului. Jere Brophy menționează „Motivația energizează învățarea, iar învățarea, încununată de succes, intensifică motivația.”

Pentru a oferi un feedback pedagogic relevant, aprecierea o fac pe baza unor criterii unice, transparente, cunoscute de către elevi simultan cu metoda/tehnica: repere; parametri; bareme de corectare; descriptorii de performanță etc.

Există foarte multe instrumente propuse de către diverși specialiști pentru a ajuta profesorii și elevii să-și formeze o anumită competență comunicativă. Iată câteva dintre ele:

I. Evaluarea progresului în comunicarea orală

Profesorul observă elevul în situații în care implică o audiență – prezentarea informației, argumentarea unei opinii, elaborarea unor referate etc. El va urmări felul în care elevul:

- ✓ folosește registre adecvate;
- ✓ prezintă informația;
- ✓ mesajul său poate fi auzit și înțeles;
- ✓ convinge, argumentează;
- ✓ povestește, rezumă;
- ✓ înțelege efectele nonverbale în comunicarea orală (ritmul vorbirii, intonația, ritmul vocii, pauzele etc.)

Rezultatele obținute se înregistrează într-o structură de tipul:

Data: _____

Clasa: _____

Lecția: _____

Numele elevului: _____

Observații/greșeli tipice: _____

Sugestii: _____

II. Evaluarea unei lucrări grafice ce presupun desene, postere, ilustrații, Power Point etc.

Formularul de mai jos este menit să ajute evaluarea unei prezentări orale realizate de către un elev. Colegii de clasă vor fi îndemnați să utilizeze numerele pentru evaluarea punctelor tari și slabe ale elevului evaluat [3].

Tabelul 1. Evaluarea prezentării orale (poster)

	 criterii	Foarte bine	Bine	Moderat	Slab	Foarte slab
1	Coerența discursului	5	4	3	2	1
2	Corectitudinea exprimării	5	4	3	2	1
3	Corectitudinea științifică a informațiilor	5	4	3	2	1
4	Pertinența ideilor și a concluziilor.	5	4	3	2	1
5	Utilizarea terminologiei din domeniu	5	4	3	2	1
6	Originalitatea prezentării	5	4	3	2	1
7	Utilizarea materialelor ilustrative (scheme, imagini, tabele)	5	4	3	2	1
8	Postura adecvată	5	4	3	2	1
9	Contactul vizual cu auditoriu	5	4	3	2	1
10	Încadrarea în timp	5	4	3	2	1

Se vor aduna numerele încercuite, se vor înmulți cu 2 și împărți la 10, se va obține nota.

Tabelul 2. Evaluarea unei prezentări Power Point

Produsul evaluat	Punctaj
Conținutul (acoperă tema în profunzime cu detalii și exemple; cunoaște subiectul foarte bine; mesajul corespunde competențelor specifice stabilite.)	0-5
Originalitatea informației conform algoritmului	0-5
Corectitudine (ortografie, punctuație, gramatică, stilistică)	0-5
Numărul slid-urilor (în dependență de temă și cerință)	0-5
Originalitatea multimedia (grafice, tabele, diagrame, imagini, animații, sunet)	0-5
Limbajul verbal/nonverbal	0-5
Contactul cu publicul	0-5
Încadrarea în timp	0-5

Rezultate și discuții

Aplicarea acestor criterii, indicatori, descriptori, firește, solicită timp și efort din partea profesorului sau a altor evaluatori, dar numai așa putem avea certitudinea aprecierii obiective. În cazul evaluării ordinare, se poate recurge la evaluarea reciprocă sau realiza o autoevaluare, iar în cazul examenelor sau altor evaluări externe, ar fi bine ca examinatorul să urmărească un indicator, o grilă comună pentru toți. Impactul acestor probe (al aprecierii lor consecvente și corecte) trebuie să cultive un vorbitor apt să discute civilizată în limba română literară.

Concluzii

Utilizarea probelor de evaluare orală la limba și literatura română este absolut necesară pentru abordarea capacității de exprimare orală, procesul evaluativ devenind și o activitate de învățare, întărire, corectare, sistematizare și aplicare a cunoștințelor elevilor.

Bibliografie

1. Cartaleanu, T., Cosovan, O. Limba și literatura română. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală. Chișinău: Cartier, 2010.
2. Postelnicu, C. Fundamente ale didacticii școlare. București: Aramis, 2000.
3. Secieru, M. Didactica oralului. În revista de știință și cultură „*Limba română*”, nr. 7-9, 2007.
4. Stoica, A. Evaluarea progresului școlar. București: Humanitas Educațional, 2003.